

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 13.

Marti 5. Aprilie

1860.

Moravurile romanului preste totu.

I.

E foarte greu a pronuncia o judecata drépta despre moravurile acestui poporu mare; caci incesi opiniunile si judecatile scriitoriloru celoru mai escelenti sunt foarte diverse si variante in acesta privire. Unii pre vechii romani i lauda si i admiréza; éra altii i defaima si se ingrodiescu de unele fapte violente ale loru. Vine dara intrebarea ca noi ce parere séu judecata se ne formamu despre eli? Nu se póte negá, ca precum individii singuratici si-au scaderile loru, si inca acele cu atatu mai evidente, cu catu de alta parte stralucescu cu coloru mai brillante, virtutile, geniurile si talentele loru: tocma asia e si cu natiunile lumei; si ele inca si-au scaderile loru; si póte acele inca cu atata su mai mari, cu catu in alte respecturi stralucescu in istori'a loru mai multe virtuti, fapte gloriose si mari. Semnu dara invederatu, ca slabitiunile omenesci au dominatu, domineza, si voru dominá totudeauna in natiuni, popóre ca si in individi.

Inse cautandu la virtutile, ce lea desvoltatu romanii in sfer'a politica si belica nu putemu a ne ascunde admiratiunea nóstra, ba chiaru vomu fi costrensi a da tóta dreptatea celora, cari dicu ca romanii fura celu de antaniu si mai mare poporu in lumea antica. Se aruncamu numai o ochire fugitiva preste istori'a rapedei redioari a Romei, si se consideramu cercustarile, in care se afla ea pre atunci, si ne vomu convinge despre adevéru lu acestei asertiuni. Ea, Roma, se redica la domnia lumei, in midiloculu unoru popóre inemice, cerbico-

se, cele mai multe si mai tari de catu ea, de esemplu: ea se redica in midiloculu Sabiniloru, Latiniloru, Equiloru, Velsciloru, Etrusciloru s. a. s. a. pre care numai dupa mai multe lupte eroice si inspirate de celu mai mare devotamentu catra patria, lea potutu supune deplinu; catu necasu n'avura romanii si cu gallii, cari strabatura chiaru si in Rom'a si o arsera in 389? apoi mai ca nece apucara a fini cu aceste popóre belicose, pre candu se incurcara in bataia indelungata si foarte cerbicoasa cu Samnitiu si aliatii acelora (342—290) earasi puternici si inca mai numerosi decatu romanii; in urma catu nu mai avura a facere cu Cartaginei (264—241, 218—201, 149—146) cari se luptau pre mórté ori vietia? cata putere morale, catu devotamentu, catu sacrificiu, cata virtute, catu eroismu nu s'a postitu spre a putea bate si invinge pre unu atare poporu in flore asia mare, asia avutu si tare? a carui capitala rivalisa cu Roma si a carui duce Hanibale, carele inca din copilari'a sa nutria o ura neinvincibile asupra Romei, se numera intre eroi celi mai mari in lume. Tóte aceste si alte fapte mari si foarte numeroase, cari ni le descrie istori'a cu penelulu seu celu mai ageru, nu se potu considera altuceva, decatu numai totu atatea rezultate maretie ale unei ordine bune, sociale si civile, rezultatele virtutiloru patriotice, belice si politice. Si intru adevéru, cu aceste virtuti se si potu mandri romanii, mai tare, ca oricare altu poporu in lume. La ei devotamentulu spre patri'a loru, era lucru celu mai de onóre, si devis'a cea mai subluma si mai nobile pentru veri-care cetatianu; interesele private debuiau se se plece totudeauna interese-loru comune, si candu postea binele comunu, fiacare cive cu cea mai mare resolutiune si abnegare,

bucurosu si sacrifica interesele sale binelui comunu, ba chiaru si viati'a; exemple neindoite despre acesta, avemu in ambii P. P. Decii Mus. Acestu devotamentu resulla si se inspira totudeauna de amorea loru cea mare catra patria, de spiritulu libertatiei, care intre unu poporu moderatu, amatoriu de ordine, aduce fracturi imbucuratorie, si lu face osteanu bunu.

Insusi Romulu intemeliandu si statulu seu pre spiritulu bataliei si pre binefacerile agriculturii, depuse cariera, ce a avut'o de a o urma romanii intru inaltierea loru. Agriculturii se potu ascrie virtutile, era bataiei, invertosiarea, rebdarea si constantia romaniloru; si eroismulu in ambele se potu ascrie libertatiei.

Catra aceste cause principale se adauga: zelulu deregatoriiloru in pastrarea datenelor vechi, bune; strens'a disciplina a tenerimei in casa si a fara de casa; auctoritatea impunetoria a oficiiloru censorale, care si puneau tota nevolientia in aceea, ca se impiedece intrarea coruptiunii si a lusului, aducundu legi chiaru si in privintia imbracamintei, ornamentulu damelor romane cum si in respectulu traiului vietiei s. a. de exemplu ne e M. Porcius Cato Censorius numitu,

Mai incolo vedea si respectulu religiunii contiesnte in toate relatiunile si trebile vietiei atatu publice catu si private; apoi energia in toate ocupatiunile publice, impreunate cu dreptatea si inocentia vietiei private; toate aceste, sunt toti atati factori importanti ai prosperarei.

Cu toate aceste se poate afirma, ca amentitele virtuti atunci au fostu mai frumoase, si atunci au stralucitu mai tare si mai curatu in splendorea loru, candu statulu romanu inca nu era ajunsu chiaru la culmea puterei si mariei sale; caci dupa expresiunea unui istoricu mare, debue se recunoscemu, ca insasi grandetia statului romanu a fostu si causa principale a decadentiei lui; elu a inceputu adeca: a pasi spre ruinare de greutatea nesupportabile a prepotentiei sale.

Istoria acestui statu mare, ne arata, ca deodata cu devingerea si demolirea Cartaginei (146 a Chr.) dimpreuna cu trofeele maretiei a natiunii devinse s'a incuibatu in Roma si fontana tuturorur relelor: lusulu, coruptiunea, si asia in sinulu fericirii si a domniei deodata incepura a se ivi si

patimile cele uricioase, care apoi devenira cu totul desfrenate.

Asia loculu virtutiloru frumoase lu ocupara apoi post'a de domnia, superbia, arogantia, si nesaturata post'a de avere, — deaci urmara apoi alte, si alte rele si patime — care in urma pene la acela gradu inspaimantatoriu acrescurea, catu pre romanii celi odinora bravi, virtuosii, simplii, amatori de patria, uniti totudeauna candu postea binele patriei si mai alesu in contra inamiciloru straini, i vedemu acum cu intristare scaldanduse in sangele concetianiloru sei; vedemu Roma cea tare, sfasiata de cele mai crunte beluri civile! vedemu pre barbatii celi mai alesi a-si satura post'a de domnia cu sacrificarea de averea si viatia conationaliloru sei. Istoria belului civile intre Mariu si Sulla (88—82), congiuratiunea Catilinaria (65—62) si earasi belulu civile intre Pompeju si Cesaru (49—48) si altele, ne dau o icona trista despre coruptiunea Romei si apropiata cadere a republicei romane.

Asia republica debui se cada de sine insasi (30 an. Chr.); si pre ruinele aceleia se intemelia monarchia (30 a. Chr. 476 d. Chr.) Ce e dreptu cu mutarea forme de guvernare suptu unui imperatoru, dara respective forte rari, — Rom'a mai de unele semne de viatia, se mai ivira unele schimtai din virtutile strabune; inse acele fura nescari fenomene curendu trecutorie, ba mai numai aparute; nevolientia unoru imperati si genii mai buni si rari, nu putura resbi si invinge vitiile, relele; ce se incuibara si prinsera radecini afunde in romanii de tota clasa, dela celi din culme pene la celi mai de josu; dela unu Caligula, Nerone, Domitianu, Caracala si Heliogabalu si alti numerosi inca, toti mai multu monstirii ai omenimei de catu domnitori — pene la cetatianulu celu mai din urma, seu decumva pre atunci romanii nece ca merita acestu frumosu nume „de cetatianu,“ asia me marginescu a dice pene la plebeiulu celu mai meserabilu.

Versulu celoru buni resuna indesiertu! intocma ca si a profetiloru tramisi la israeliteni. Adaugunduse dara rele preste rele, coruptiunea totale, intrigile, venalitatea tronuriloru si a demnitatiloru inalte, licentia si defraulu soldatiloru pene la gradulu celu mai estremu si in urma invasiunile poporeloru straine barbare, causara si grabira mai

tempuriu ori mai tardiu caderea si resturnarea domniei romane.

Asia stranepotii romaniloru mandrii [odiniora si gloriosi, pierdiendusi patri'a si esistenti'a, debui-ra a se pleca jugului strainu! Sic transit gloria mundi!!!

Blasiu, in 1-a Ianuariu 1860.

Ioane Rusu,
professoru gimnasialu.

Dela Muresiu, in 1. Aprile 1860.

Sinodele. Lips'a loru pentru beserica.

In Foiea Nr. 11 cu datulu: „Dintre muntii apuseni 31. Decemb. 1859 cetiram o corespondentia, carea ne vorbise din animele nóstre. Ea esprima o dorentia, carea debe se o simtia oricare fiu adeveratu alu besericei nóstre, dorenti'a de sinode diecesane. Si are tóta dreptatea. Caci numai prin sinode cu impreuna intielegere si consul-tare se potu statori legi folositorie, si se potu precurmá abusurile. Intru adeveru de a simtitu vreodata vreun'a beserica lipsa de sinóde, apoi beseri-c'a nóstra acésta lipsa o simte acum mai tare decatu ori-si-candu. Caci nenumerate sunt ranele de vindecatu; si lipsele besericei nóstre, dupa espresi-unea stimatului Dn. corespondente dintre muntii apuseni, facu legione. De multe ori cu durere ne aducemu aminte de acele tempuri, candu capii nostri besericesci in cointielegere si unire cu clerulu seu in sinode diecesane indreptau trebile beseri-cesci, precurmá abusurile si statoreau legi folositorie si inaintatorie de moralitatea clerului si a poporului.

Sinódele sunt o institutiune chiaru apostolica SS. apostoli inca se adunau cu presbiterii sei spre tiené consvatuiri, desbateri si a face otariri si algeri. Si beserica a practisatu totudeawna tiene-rea sinodeloru.

Déca nu s'ar fi adunatu sinóde, care dupa dis'a s. scripture su inspirate de spiritulu santu (vedi Math. c. 18 v. 19—20) — cum s'ar fi potutsterpi si preveni átatea eresuri si neintielegeri, ce ince-

pura a se ivi? cum s'ar fi potutu aduce si statori átatea canone si institutiuni folositorie? cum s'ar fi pututu conserva puritatea si neviolabilitatea dog-meloru? cum s'ar fi pututu tiené popórele crescine in pietate si moralitate? cu unu cuventu: cum ar fi pututu inflori beserica lui Christosu?

Din aceste motive fórte ponderóse, au tienutu si SS. parenti ai besericei sinode ecumenice seau a tóta lume si prin canone aduse in acele au inde-toratu si pre archiepiscopi, metropoliti si episcopi, ca si eli urmandu acestu esemplu salutaveru, se tieni'a sinóde eparchiale cu clerurile loru respecti-ve, si intru acele, se se reguleze, desbata si otarésca atatu trebile disciplinarie, catu si acele, ce se tienu de moralitatea clerului si a poporului, cu un cuventu: de prosperitatea besericei.

Ba chiaru intre canónele SS. apostoli, se afla unu canonu (vedi Pravila Glava 37) care apriatu demanda episcopiloru tiene-rea sinódeloru, candu dice: „Episcopii de doue ori intr'unu anu se faca sabore, se pórté grija pentru lucrurile si tocmelele crescintatiei“ (defigundu chiaru si tempulu tiene-rei acelora).

Apoi sinodulu ecumenicu (séu a tóta lumea) dela Calchedoni'a din 451 Noembre 8. (dupa Pravila) Glava 19 dice: „de doue ori in anu se se faca saboru, candu vrea episcopulu metropoliei, ca se apere (adeca: se impedece) tocmelele cele rele, ce se arata.“ Totu acestu sinodu Glava I. dice: „Canónele, care le au facutu SS. parenti, ale fiacarui saboru, tare se se tien'a.“

Sinodulu VI. Constantinopolitanu séu si dela Trulla numitu, inceputu in 680 si incheiatu in 692, Glava 8 dice: „Déca, vreme ce nu va putea se se faca saboru de doue ori in toti anii lenga pasci si in lun'a lui Octombre, incai se se faca odata.“

Sinodulu ecumenicu dela Nichea II-lea din 787 (6) Glava 6 asia demanda: „Déca vreme ce nu se va puté face saboru de doue ori in anu, cum au socotitu parentii mai nainte vreme, socotitanu éra (dupa cum a disu saborulu VI) se se faca macaru odata intru unu anu, éra de va opri vreunu domnu séu boiariu se se afurisésca; éra episcopulu, carele se va lenevi, se se canonésca“ etc.

Deaci se vede destulu de lamuritu, ca insusi SS. apostoli si sinodele a tóta lumea, demanda episcopiloru tiene-rea sinodeloru eparchiale. Mai

sunt si alte sinode particulare, cum: celu dela Lichi'a II-lea Glava 6 si celu dela Antiochi'a Glava 20, carele demanda ca pentru trebile besericei se se faca sabore in tóte eparchiile; inse pentru mai mare valóre me marginescu numai la citarea celoru generale séu ecumenice.

Ce e dreptu ca canonele susu citate su acomodate dupa cercustarile temporiloru de pre atunci, candu ivirea unoru eresuri, amenintiatorie de credintia, cum si mai deseles abusuri, faceau debuintia de a se convocá mai adeseori sinode si asia din astu indemnu, canónele unoru sabore ecumenice, d. e. a sinodului dela Calchedonia prescrisera tienera sinodeloru eparchiale de doue ori intru unu anu si dupa aceea sinodele mai tardie, cum VI séu dela Trulla si VII séu dela Nichea II-lea éra dupa impregiurari, restrinsera acelu terminu numai la unu anu.

Inse prin acea detori'a episcopiloru de a tiené sinode nu se sterge nece de catu, ci tocma se impune.

Asia dara, dupa cele citate episcopii sunt detori a tiené sinode eparchiale si aceste, dupa cum earasi se vede din susu citatulu canonu a SS. apostoli Glava 37, au de scopu „purtarea de grija pentru trebile si tocmelele crescinatatiei,“ va se dica, (dupa vorb'a nóstra): de infflorirea besericei crescine in tóta privintia; éra dupa Glava 19 a sinodului dela Calchedonia, sinodele eparchiale mai au de datoria si scopu, „a impiedeca tocmelele cele rele“, va se dica: a impiedeca orice ar fi in contra credintiei, moralitatiei, disciplinei si ritului.

De unde vine grea iatrebare, de póte vreunu episcopu primi si introduce chiaru si unele institutiuni straine fora de a intreba si a se consulta in sinode eparchiale cu clerulu seu.

Acum cu privire la beserica nóstra ar veni intrebarea, ca óre implinitus'au cele demandate prin canónele SS. apostoli si a SS. sinode generale? si acesta totudeauna dela statorirea besericei nóstre? La acesta intrebare lasu se respundia istori'a besericei nóstre.

Eu me marginescu numai a face atenti pre fratii mei corelegionari la aceea un'a, ca pras'a de tienera sinodeloru, in care se pertractara si otarira diverse trebi si cause de interesu besericescu,

s'a observatu in beserica nóstra, chiaru si in timpurile cele mai grele si mai delicate, candu calvinismulu predominantiu nu omitea nece unu midilocu, ori catu de violentu si nelicitu, spre a stii pre parentii nostri la imbraciosiarea calvinismulu. Inse parentii nostri cu o statornicia rara si mai de minune si cu unu caracteru de feru. nu au voitu nece de catu asi parasi religiunea si beserica, sa si asia tóte incercarile remasere desierte (afara de pueine esceptiuni).

Datele istorice dovedescu, ca beserica nóstra si inainte de S. unire cu maica nóstra Roma, a avutu sinode, si in acele s'au facutu mai multe tocmele si otariri interesante pentru beserice, cleru si poporu.

De exemplu se póte citi aci sinodulu eparchiale tienu de metropolitulu Dosotheiu in a. 1627, in carele se adusera mai multe otariri cu privire la preuti, mireni cum si in privinti'a serbatoriloru. Vedi acte si fragmente de T. Cipariu pag. 150—156.

Asemene s'a tienu sinode eparchiale suptu metropolitulu Sava Brancovitiu (séu Brancoveanu), precum se vede diatr'unu manuscriptu subscrisu de acelasiu din anulu 1675 in carele apriatu se dice, ca in sinodulu din Alba-Julia se fecera mai multe asiediaminte disciplinarie in folosulu besericiloru, preutiloru si cresciniloru. Intre altele prin otaririle acelu sinodu, se indetoresce archiepiscopulu a'si visitá eparchi'a sa, cu scopu de a'si castiga informatiuni despre starea santeloru beserici, despre purtarea preutiloru facia cu beserica si cu poporeni se, despre moralitatea mireniloru, despre starea preutiloru si alte, ce voru fi de lipsa, (cum ar fi la noi scólele popularie, a caroru stare e mai multu de catu desperata).

Se mai amintesce inca unu sinodu totu din acelu anu tienu sub archiepiscopulu Sava. Vedi acte si fragmente de istori'a besericesce pagina 145—150.

Ba tocma si dupa S. unire, episcopii nostri pene in timpurile mai tardie, n'au neglijiatu acesta praca mantuitoria a besericei. Acésta se dovedesce din dispusetiunile sinodale emanate subtu archiepiscopulu unitu Athanasiu, un'a din 1711, alta din 1712. Vedi acte si fragmente pag. 89. La P. Maioru l. c. se afla un'a din a. 1700 Septembre 14,

alta din 1711 Octombrie 15, sususcrisa 4. Ianuarius 1712 pag. 355 si 373.

E de insemnatu, ca suptu neuitatnlu archiepiscopu Athanasiu clerulu nostru incepuse a se mai redica.

Episcopulu L. B. Ioane Pataki inca a practisatn tienerea sinodeloru diecesane. Dela sinodulu tienutu suptu acestu archiepiscopu in 1725, se publicase o renduiale sinodale statatoria din 14 articlii, cari se potu ceti la P. Maioru pag. 377 seg. si acte si fragm. pag. 92.

Dupa mórtea lui Ioane Pataki administrarea eparchiei greco-catolice deveniendu suptu conducerea rectoriului iesutiloru din Clusiu, (cam de pre acestu tempu incepure iesutii a se asiedia ad latus episcopi) chiaru si acesta inca a recunoscutu si respectatu dreptulu besericei nóstre de a tiené sínóde eparchiale si a se consulta si desbata intr'ensele trelile atingatorie de binele besericei. Elu conchiama in 15. Noembre 1728 sinodu eparchiale, din carele se emise o renduiala de mai multi articuli, vedio la P. Maioru pag. 93; acte si fragm. p. 92, unde numai se amintesce.

Suptu demnulu de etern'a memoria Ioane Innocentiu Klein (Mieu), acestu parente iubitu si inbitoriu de clerulu si natiunea sa si stirensu paditoriu de asiediamintele besericei sale, inca s'a tienutu sinodu diecesanu la Blasiu in 26. Ianuarius 1738, unde clerulu adunatu fiindu, a datu urmatoriloru sei unu esemplu frumosu si laudatu de iubirea sa catra beserica si scoli prin aceea, ca se promise a da in cursu de 5 ani 25,000 fr. pentru edificarea monasterii si redicarea scóteloru din Blasiu. Totu acestu adeveratu parente sufletescu si pastoriu turmei sale in 25. Martiu 1738 mai adunase altu sinodu in Blasiu.

Acestu sinodu avú si aceea insemnate, ca clerulu cerú, ca se nu se silésca la mai multe puncte afara de cele 4 insemnate in instrumentulu s. uniri, si-si esprimá dorint'ia ca ritulu grecu se se pastredia in integritatea sa, cetesce Sineai l. c. p. 289 si acte si fragm. p. 95.

Nece suptu episcopulu P. P. Aaron inca n'a lipsitu tienerea sinodeloru diecesane, Elu inca chiamo sinodu in anulu 1763, in carele se otari dreptulu séu competent'ia parochului cu privire la cununii. Vedi acte si fragm.

Suptu episcopulu Athanasiu Rednicu inca se amintesce despre tienerea sinodeloru diecesane, a caroru activitate sa estensu la mai multe trebi si rendueli atengatorie de binele besericei.

Acum déca in tempurile din urma s'a negligiatu acésta pracsá, pracs'a tieneri sinodeloru diecesane, aceea a fostu o abatere neiertata si unu abusu inontra prescriptiuniloru SS. canone ale apostoliloru si sinodeloru ecumenice. Clerulu nu purta vin'a la acésta; elu a doritu totudeauna sinodele, le doresce si pretiuesce si acum ca asilulu celu mai securu pentru binele si inflorirea besericei nóstre.

Si acum tienerea sinodulu diecesanu, cu atatu mai vertosuu ar fi de lipsa, cu catu ca facendele pentru starea si regularea clerulu devenira o intrebare fórté importante, o intrebare asia dicundu de vietia si fórté urgente; caci e unu adeveru prea probatu acela, cum ca nu se póte nece de catu sperá, ca clerulu nostru se póta corespunde deplinu misiunei sale celei inalte, ca invetiatoriu si luminatoriu alu poporului, ca plantatoriu de moralitate si religiositate, pene candu nu se va bucura de o stare mai buna si pene candu nu se va organisa si regul'a bine.

Eara scótele nóstre populari, care mai mare parte séu nu esista, séu de esista, vegetéza numai intru o stare ne sigura, fora de nece o basa solida si fora de prospectu la unu venitoriu durabilu, reclama unu ajutoriu grabnicu si neincungiuraveru, déca cumva nu voimu se ne blasteme posteritatea si se ne judece lumea cea culta.

Unu fiuu alu besericei gr. catolice.

Съ прѣимимѣ пентрѣ адеверѣ, дрептарѣ шѣ фери-
чирѣа комѣнѣ.

Брашовѣ, 1. Априлѣ. Сзртемѣ дн септѣмъ-
на патимилорѣ, шѣ нѣмаѣ дѣпъ патимѣ зрмѣзъ лѣмина
сѣѣ септѣмъна чеа лѣминатѣ, ад. септѣмъна Апперѣи,
кѣндѣ, дѣкъ песте анѣ не амѣ шѣ вѣзѣтѣ дн капете ка
вервечѣи, авемѣ даторѣ дѣмѣсѣ де Домнѣлѣ тѣзѣпорѣ
ка знѣи пре алѣи сѣ не дѣврѣдошѣмѣ. — Ка годѣ
крештинѣи чеѣ че мерѣ лѣ весерѣкѣ — нѣ нѣмаѣ дѣн
дарѣнѣ, ниѣи де петречере сѣѣ пентрѣ а дѣнѣ дѣкѣр-

сърї, пентрѣ карї тревзи Ісусѣ се дѣкѣ дн сїнагоделе жїдовїлорѣ кїарѣ шї кѣрвачїлѣ — чї сїнгѣрѣ нѣмаї ка съ азѣвѣ кѣвѣнтѣлѣ лѣї Dămnezeї че се кѣрїнде дн С. Евангелїлѣ; венїлѣ шї еї днкѣнтатѣ де кѣрїнсѣлѣ евангелїлѣї дела Іоанѣ, знде фарїсеїї зїчае їнтрѣ сїне: „Ведѣї, кѣ нїмїка нѣ фолосеште, еатѣ тѣтѣ Ізмеа дѣпѣ елѣ мерде“ шї днтрѣвѣндѣ попорѣлѣ пе Ісусѣ: „кѣм зїчї тѣ, кѣ тревзеште съ се днпдѣ фїлїлѣ оменескѣ, чїне есте ачела — ? Еарѣ Ісусѣ і а респнѣсѣ: днкѣ пѣдїнѣ тїмнѣ Ізміна кѣ вої есте; — зѣвладї пѣлѣ аведї Ізмінѣ, ка пре вої днтѣперекѣлѣ се нѣ вѣ кѣрїпнѣлѣ, кѣчї чела че зѣмѣлѣ днтрѣ днтѣперекѣ, нѣ штїе знде мерде. — Пѣлѣ кѣндѣ аведї лѣмінѣ кредѣдї дн лѣмінѣ, ка фїлї лѣмінї съ фїдї. — „Ачесте аї зїсѣ Ісусѣ шї с'а дѣсѣ.“ — Кѣндѣ адеверѣлѣ евангелїкѣ нѣ ар авѣ пречеленѣлѣ маї пре сѣсѣ де тѣте кѣте нѣмекїтѣрї де адеверѣрї шї дрептѣдї се маї афлѣ дн сакѣлѣ оменїреї, мї а'шї чере pardonѣ, кѣ мї амѣ датѣ астѣ датѣ дн петекѣ, днсѣ патїмїде Ілї Ісусѣ, каре сѣферї атѣтеа неажнѣсрї, стрѣмѣвѣтѣдї шї ватжокѣрї, лїпсѣ, фѣте шї голѣтате пентрѣ пропагарае лѣмінї шї а адеверѣлї етернѣ, ка прїп еа съ тѣнтѣїескѣ оменїтеа, патїмїде зїкѣ, каре ле челевѣрїтѣ акѣм, днсѣфлѣ їнїмїлорѣ тѣтѣрорѣ, челорѣ че се окѣлѣ кѣ нїсїсїнеа де а лѣдї лѣміна, знѣ сїмѣлѣ маї пре сѣсѣ де сїмѣрїле че наскѣ дн їнїмї сїмѣрїате сѣлѣ мерченаре, пентѣсѣторѣ шї егѣїсте, знѣ сїмѣлѣ де дѣлче ремїнїсченѣлѣ, кѣ аї пѣтѣтѣ шї еї сѣферї, шї днвїнде ла лѣпте шї неказрї, знѣ сїмѣлѣ де тѣлѣдїтїре, кѣ, дѣкѣ аї днвїнесѣ сѣферїндѣ, шї патїмї пентрѣ лѣдїреа де лѣмінѣ, дрептате шї адеверѣ, аї днплїнїтѣ шї аї зрматѣ нѣмаї кѣвѣнтѣлѣї евангелїкѣ, днвѣдѣтѣра шї фапта тѣнтѣїорїсїлї, каре шї пїронїтѣ не крѣче не дѣде ексемпѣлѣ съ нѣ не дндоїошїмѣ дїнаїтеа грѣтѣїлорѣ, чї се сѣферїмѣ шї съ фачемѣ тѣте пентрѣ Днвїере.

Кѣ ачестеа се днтїмнїлѣ тодї ачѣїа, карїї днфрїкошїндѣсе де сѣферїнде, де педечї шї грѣтѣдї алѣргѣ ка парасїтѣлѣ (лїнгѣлѣ ла векїї romanї) ла прагѣрїле челорѣ маї пѣтернїчї тѣрїндѣсе пентрѣ їнтересе прївате; — шї їзвѣскѣ маї нѣлѣтѣ а трѣї пѣптечелѣї шї мамонїї, дѣкѣтѣ апостолатѣлѣї де а лѣдїї вїнеде днпѣвлїкѣ, Ізміна, адеверѣлѣ шї дрептатеа; шї се кѣїескѣ вѣрѣїндѣ дн тѣте знїгїрїле, кѣ лї се аменїндѣ лашѣтатеа, трѣндѣвїа шї одїхпа шї аша тїмѣрѣндѣ нїсїнїдеде челе фѣрїчїтѣре але лѣкрѣторїлорѣ кѣ тїмѣрѣ де стрїкѣчїне дѣрїпѣлѣ дн едїфїчїлѣлѣ днлѣдѣтѣлѣ пе вїртѣте фѣрѣ мїлѣ шї фѣрѣ пѣсѣ де днфрїкошата жѣдекатѣ а зѣїтѣдїї шї а вїїторїмеї; се днтїмнїлѣ днсѣ шї тодї

ачѣїа карїї нѣ се ретрагѣ а жертѣї тѣте, а сѣферї тѣте пентрѣ ка се днвїнгѣ рѣлѣ шї се днпѣрѣштїе днлѣтѣперекѣлѣ, а се сѣзнѣне ла орче патїмї, дѣлѣ ексемпѣлѣлѣ тѣнтѣїорїсїлї, шї тѣте ачестеа сїнгѣрѣ нѣмаї пентрѣ пѣвлїкѣ шї пентрѣ днвїере, еарѣ нѣ пентрѣ їнтересѣ демонескѣ, ор мамонескѣ, нїчї ка скїавї патїмїлорѣ, десѣрѣнѣлѣї, їнтрїчеї, дїскордїеї, ескїсїзнеї кастїче шї несѣїдїбѣсеї амвїдїкнї, каре ка знѣ тазрѣ рѣсѣлѣдѣтѣ днтрѣ марчеле днрїнеї днпнѣнѣ шї гѣфнеште ор че се апропїе де пѣшнѣса Ілї, сперїїндѣ шї чѣрда шї сатѣлѣ, ка съ се плече нѣмаї ла рѣкнїтѣреле лѣї. —

Аїдедї дарѣ кѣ тодїї се не знїмѣ пѣтерїле спїрїтѣале ла лѣдїреа лѣмінїї шї а адеверѣлїї, шї ачѣста знѣлѣ фїекаре дн сѣфера са, шї тодї дѣлѣ пѣтїнда са, тодї лѣпѣдѣндѣшї патїмїле шї їнтереселе езїстїче, ка кѣ о енерѣїз сѣмарїѣ съ днлѣлѣмѣ едїфїчїлѣлѣ фѣрїчїрїї: Вої пѣлѣмашїлорѣ аднпнѣї матерїале, шї Dŏmne! воїндѣ, чїне нѣ ва пѣте арнїка тѣкарѣ о петрїчїкѣ ла днлѣдѣареа Ілї? Вої мѣрарїлорѣ ашезадї петрїле шї ле чїментадї кѣ варѣ, ка се пѣтѣ днфрѣштѣ аменїндѣрїле вїсколелорѣ; вої маїстрїлорѣ полїдї, ордїнадї, дндрептадї кѣ спїрїтѣ де влѣндеца, каре мї о рекѣмѣндѣ Ісусѣ, ексемпѣлѣлѣ влѣндедѣї шї алѣ десчendenдѣї; дадї дїрепчїзне шї фортѣ Ізкрѣрїлорѣ челорѣ маї вѣрте шї днчетѣлѣ кѣ днчетѣлѣ не вѣмѣ афла дн дорїтѣлѣ аднпѣностѣ. — Шї каре не пѣте фї аднпѣностѣлѣ? — Кѣлѣтѣра прогресївѣ а попорѣлїї дн тодїї рамїї де штїїндѣ шї їндѣстрїе, каре нѣмаї прїп стѣрѣїндїї комѣне, пѣднчетате шї прїп жертѣїре апостолїкѣ а тѣтѣрорѣ днделїдїндѣлорѣ се пѣте ажнїде. Секѣлѣлѣ пострѣ е зп тїмнѣ адмїравїлѣлѣ фрацїлорѣ; пої трѣїмѣ днтр'о перїодѣ де лѣпте шї нїсїнїде днпералї шї фѣрѣ рѣпѣсѣ; їсторїа нѣ не маї днфѣїдѣшѣлѣ асеменеа епокѣ де лѣпте шї днкордѣтѣрї днтрѣ попѣре спре а се днлѣлѣа зпеле пре кѣтѣ потѣ маї пре сѣсѣ де алтеле, деокамдатѣ кѣ вїкторїа кѣлѣтѣреї шї а днделїдїндїї, дѣлѣ кѣм зїсе ла серварае лѣї Kazїндїї знѣ магнатѣ: съ днпнїтѣмѣлѣ дн кѣлѣтѣрѣ фрацїлорѣ, кѣ дн рѣстрїштѣа тїмѣрїлорѣ сѣртеа чеа маї вѣлѣ шї о алѣгѣ ачѣлеа попѣрѣ, каре прекѣмпнѣескѣ кѣ днлѣдѣареа дн кѣлѣтѣрѣ; шї апої пої авемѣ де зрїкѣ шї де ерезїтате пѣдѣїтѣреле кѣвїнте але прїнчїпелїї постѣ стрѣвнѣ: „nam mens agitat molem et magno se corpore miscet.“ — Днкѣ нїчї одатѣ н'а фостѣ лѣмеа атѣтѣ де днфрїкошатѣ ажѣтатѣ ла ачѣстѣ вїкторїѣ — дн кѣлѣтѣрѣ — де кѣтѣ акѣм, кѣндѣ кѣ ажѣторїлѣлѣ вѣпорѣлїї сѣвѣрѣмѣ дн дѣрѣлѣ н дѣрѣлѣ ка албїна, ка се кѣлѣцѣмѣлѣ мпѣре дн тѣте кѣмшїеле депѣртате — шї кѣндѣ маї рѣнеде дѣкѣтѣ знѣ вїсколѣ пре-

сте днзлдімі де мнзці ші прін фзндѣ де мзрі не ретрзміетѣ прін тореңтеле електрікѣ, прін телеграфѣ, ідеіле ші репѳрте ле дн депзртзрі фавзлѳсе де сзте ші мії де мнзрі, знде сѣ штіе мзне коло, не каре латзре теаі кзлкатѣ астѣ нѳпте аічі. — Днкѣ нічі одатѣ нз с'аѣ серватѣ асемenea трізмѳе престе інертеа матеріе, престе рестзрнавїла глеїѣ кзт се сервзѣз акзт фзрѣ днфзрзнтаре. — Нз е дарѣ нічі о мїраре, кѣ дн-тре астфелїѣ де днпрецізрзрі дрїсонте ле ѳменїлорѣ шї азѣ націзнілорѣ че се нзмескѣ кзлте се естінде дїн че дн че маї департе дзндзшї іndїvїdele лорѣ аерѣ де чїве знїверсалѣ, кѣче еї сімдескѣ шї нзтрескѣ дн пептзшї челе маї neadormїte іnteresе кїарѣ шї дн дзрїle челе маї депзргате, шї аѣ днвздатѣ, днвадѣ шї тотѣ ворѣ маї днвзда, кзт сѣ се фолосескѣ де матерїа інертѣ кзт се о днфѳїѣ шї деспѳїе дн фолосзлѣ шї дїпта лорѣ. — (Ва зрма.)

La inumarea Domnului

Ioane Costea,

fostulu pї ofesoru in I-ma clase normale din Blasiu.

In lume ai fostu unu june,
Pre 'n valuri te ai luptatu,
Si 'n grelele furtune
Erou n'ai desperatu;

Pre calea ta 'nceputa,
De'n fasie nesuindu,
Pre 'n marea furibunda
Spre maluri penetrandu.

Tendenti'a ta inalta
Sperarea o-a nutritu,
Pre 'n marea ce'n susu salta
La portu ai reesitu;

Si'n pace, candu cu tѳte
Sperai ca se viiesci,
Chiamatu ai fostu de sѳrte
Lumin'a s'o latiesci;

Dar' radi'a de sperare,
Ce'n nѳpte s'a confusu,

Dorerei alinare

Si capetu, nu ia pusu.

Dorirea ta 'ncantata

Atunci a incetatu,
Si naiati mai der'mata
De malu s'apropiatu;

Acolo cu frumsѳtia,

Lucѳfere de diori,
Luceai lumina 'n cѳtia
Plantandu natiunei flori.

Ce'n urma cu marire,

Lasa-si la venitoriu
Candu pentru resplatore,
Te 'ntorsi la creatoriu,

La tempea cea cerѳsca,

De angeri cungiuratu;
Acolo se'ti floreasca
Viѳti'a ceai curmatu.

Acolo pre dreptate

Vei fi remuneratu,
Caci la posteritate
Multu bine ai lasatu.

Deci pasa'n fericire

La creatoriulu teu!
Si intra cu marire
Prin portu in Eliseu!

Cuprindate in bracia

Eterna nemurire!
Cu noi vei sta totu facia
Spre dulce suvenire.

Veniti betrani si teneri!

Discipli odiniѳra,
Se'i dicemu toti: se'i fia
Tieren'a lui usiѳra!

Ioane Popu,
stud. 8-a clase.

Gerl'a, in 15. Ianuaru 1860.

Fiam iertatu, ca acestea vreo-cateva asemenari culese in traducere dintr'unu auctoru magiaru — se le potiu si eu aduce in cunoscinti'a tenerimei studiöse, in ale carora animi infloresce florea relegiunei si a moravuriloru celoru bune, ca se le adésca in animele loro, cari crescundu se produca frupte insutite. — Deci ve rogamu se ne dati si noue o colonutia, ca se ne comunicamu cate ceva semintia de virtute intre noi*).

A s e m e n a r i.

Precum fratii se ama unulu pre altulu, pentru ca sunt dela unulu si acelasi parente: asia debe se amamu si noi pre deaprópele nostru, pentru ca unulu e parentele tuturoru: Dumnedieu.

Precum animalulu, déca nu'lu vei conturba, amutiesce: asia vei invinge si pre inimiculu teu, déca vei face bine lui.

Precum pe acela, pre carele ne-amu indatinatu alu injura, nu'lu amamu: asia si pre acela carele injura pre Dumnedieu, intru adeveru nu'lu ama.

Precum trupulu are lipsa de nutrimentu: asia si sufletulu macaru odata intr'o septemana, Dumneca, sei intindemu nutrimentu cerescu. —

Precum Isusu Christosu din sinulu pamentulu gloriosu a inviatu: asia si noi baramu Dumneca se ne abstragemu dela cugetele lumei acestia si se ne nutrimu cu uutrimentulu mantuirei. (—)

Precum debuimu a onora pre legatii regelui: asia ne obligamu a reveri si pre parentii nostri, ca pre suplentii lui Dumnedieu.

Precum pictorulu cu cea mai mare bucuria se nita la tipulu celu bine depinsu: asia si parentii cu cea mai vesela privire cauta la pruncii loro cei bine educati.

*) Fóiea este o cosnitia in care albinele mari si mici aduna mnere si ceara, numai dinaintea bonaitului de vespi si trantori se inchidu colónele ei. — R.

Precum pomulu celu bunu întórce intreite ostenelele si sudorile gredinariului: asia si studentele celu bunu e singura desfatare a profesorului si premiulu celu mai mare.

S. Liturgia e asemenea unui pomu, de precare au picatu fruptele si cresce altu pomu nou: asia darulu santului ducha in animele celea lance de se vesitediesce, éra in animele celea relegioase si blande produce fruptu.

Déca óre-cine te ar invetia a strauge tesauri pamentesci, óre nu-lai pretiui? cu catu mai vertosu debue a pretiui oratorulu acela, care te invetia a strange tesauri sufletesci.

Precum bolnavulu de atatea ori are lipsa de medicamentu, de cate ori se bolnavesce: asia si noi de atatea ori debue se ne marturisimu, de cate ori sufletele ne gemu de sarcina pecatului.

Precum ran'a cea mica necuranduse va fi periculosa: asia si pecatulu celu lesne iertatoriu, se pface in pecatu de móрте.

Precumu pulverea strabate in vestimentu si numai cu vergeaua se póte scóte afóra: asia si pecatulu care maculéza sufletulu, numai prin pocaintia se curatiesce.

Precum e tardiu a curá morbulu atunci, candu a prinsu radacina tare: asia indesiertu ne nevoimu a ne infraná postele nóstre atunci, candu sunt pfacute in o adou'a natura.

Precum ostasiulu sub standardu se jura si e obligatu alu urmari pene la móрте: asia si noi se ne luptamu pene candu vomu dobandi laurulu.

Precum la ostasi spre a sustiené ordulu celu bunu e delipsa unu gubernatoriu, care tóta osten o ocarmuesce: asia si spre susutienerea societatei besericesci e de lipsa unu capu mai mare. —

Precum Gedeon in manile ostasiloru sei a datu faclii ardiende, cu care au invinsu pre Madianiti: asia si spiritulu S. a datu apostoliloru sei facli'a iubirei si a intieptiunei, prin care au supusu lumea. —